

623 V
760

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ імені ІВАНА КОЖЕДУБА

ПОРЯДОК ДІЙ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗЕНІТНОГО РАКЕТНОГО ОЗБРОЄННЯ ВНОЧІ

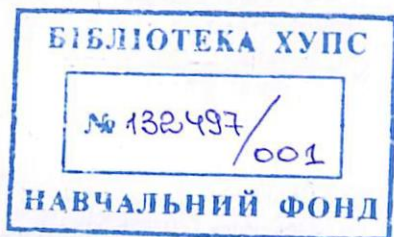
Харків
2021

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ імені ІВАНА КОЖЕДУБА

ПОРЯДОК ДІЙ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗЕНІТНОГО РАКЕТНОГО ОЗБРОЄННЯ ВНОЧІ

Методичні вказівки для курсантів
факультету зенітних ракетних військ

За загальною редакцією
канд. військ. наук В. В. Шулежка

Харків
2021

УДК 623.418:623.462.2
П60

*Затверджено до видання
вченою радою
Харківського національного університету
Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба
(протокол № 16 від 27.11.2018)*

Автори: В. В. Шулежко, В. В. Джус, М. В. Сургай, Б. М. Рябуха,
І. В. Помогаєв, Є. В. Моргун, О. В. Гречка,
Ю. В. Коробков, С. А. Бортновський,
С. В. Бондаренко, Г. І. Лагутін.

Рецензенти: В. Б. Кононов, д-р техн. наук, проф.;
М. О. Єрмошин, д-р військ. наук, проф.

**Порядок дій при застосуванні зенітного ракетного озброєння
П60 вночі : метод. вказівки для курсантів ф-ту ЗРВ /[В. В. Шулежко,
В. В. Джус, М. В. Сургай та ін.] ; за заг. ред. В. В. Шулежка. – Х. :
ХНУПС, 2021. – 128 с.**

У методичних вказівках курсантам факультету зенітних ракетних військ щодо порядку дій вночі наведені способи орієнтування вночі на місцевості, заходи зі світломаскування засобів зенітного ракетного озброєння, особливості експлуатації та водіння бойових машин у нічних умовах, особливості експлуатації засобів зенітного ракетного озброєння та засобів безпосереднього прикриття в нічних умовах з урахуванням досвіду проведення ООС (АТО).

Інформація, викладена в методичних вказівках, допоможе набутти досвіду при проведенні практичних занять вночі.

УДК 623.418:623.462.2

© Шулежко В. В., Джус В. В.,
Сургай М. В., Рябуха Б. М.,
Помогаєв І. В., Моргун Є. В.,
Гречка О. В., Коробков Ю. В.,
Бортновський С. А., Бондаренко С. В.,
Лагутін Г. І., 2021

© Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ.....	4
ПЕРЕДМОВА.....	6
ВСТУП.....	7
1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЙ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВНОЧІ.....	8
1.1. Особливості пересування вночі.....	8
1.2. Визначення сторін горизонту.....	11
1.3. Особливості здійснення маршруту вночі.....	13
1.4. Особливості ведення спостереження в нічний час доби.....	14
1.5. Засоби світлового і теплового маскування.....	20
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ТА ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ЗАСОБАМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО ПРИКРИТТЯ ПОЗИЦІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ЗРВ УНОЧІ.....	23
3. ОРІЄНТУВАННЯ ЗАСОБІВ ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ У НІЧНИХ УМОВАХ.....	27
4. ЗАХОДИ ЗІ СВІТЛОМАСКУВАННЯ ЗАСОБІВ ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ.....	35
4.1. Загальна характеристика світломаскувальних пристроїв.....	35
4.2. Монтаж світломаскувальних пристроїв.....	36
4.3. Перевірка роботи світломаскувальних пристроїв у різних режимах освітлення.....	40
4.4. Підготовка підкузовного підсвічування автомобіля для здійснення маршруту вночі в умовах ведення бойових дій.....	41
5. ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВОДІННЯ БОЙОВИХ МАШИН УНОЧІ.....	44
6. ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЗАСОБІВ ЗЕНІТНОГО РАКЕТНОГО ОЗБРОЄННЯ В НІЧНИХ УМОВАХ.....	50
6.1. Переведення засобів ЗРК С-125М1 у бойове положення з похідного та навпаки в нічних умовах.....	50
6.2. Переведення засобів ЗРС С-300П у бойове положення з похідного та навпаки в нічних умовах.....	53
6.3. Переведення засобів зенітного ракетного комплексу “Бук-М1” у бойове положення з похідного та навпаки в нічних умовах.....	71
6.4. Підготовка засобів енергозабезпечення до застосування в нічних умовах.....	100
ПІСЛЯМОВА.....	124
ЛІТЕРАТУРА.....	125

ПЕРЕДМОВА

У методичних вказівках розглянуті питання щодо підготовки та проведення практичних занять вночі. Основна увага зосереджена на особливостях використання за призначенням озброєння й військової техніки, яка вивчається на факультеті зенітних ракетних військ (ЗРВ) та широко застосовується для створення протиповітряної оборони військ у зоні проведення ООС (АТО). Крім того, також викладені основні принципи та загальні підходи до дій у нічний час доби.

Подані методичні вказівки узагальнюють досвід проведення нічних занять з курсантами на факультеті ЗРВ, а також враховують досвід застосування ЗРВ у зоні проведення ООС (АТО) у сучасних умовах.

Пропоновані методичні вказівки призначені для індивідуального користування курсантами факультету ЗРВ під час підготовки до відпрацювання навчальних питань та безпосередньої участі в практичних заняттях.

Матеріал викладений відповідно до програми дисциплін фахової підготовки факультету ЗРВ. Крім того, ці вказівки можуть бути використані під час підготовки офіцерів запасу із студентів за військово-обліковими спеціальностями факультету ЗРВ.

ВСТУП

Важливе місце в сучасній боротьбі протиборчих сторін посідають засоби повітряного нападу (ЗПН) як носії звичайної чи ядерної зброї. Для знищення або ослаблення дії ЗПН організовується протиповітряна оборона окремих об'єктів, військ на полі бою, промислових районів загалом. Зенітні ракетні системи становлять технічну основу протиповітряної оборони об'єктів військ на театрах воєнних дій і країни загалом. Вони застосовуються в антитерористичних операціях для вирішення завдань з прикриття штабів, військ у секторах та знищення літальних апаратів терористичних угруповань.

Досвід проведення операції об'єднаних сил і антитерористичної операції на території Луганської та Донецької областей доводить необхідність застосування підрозділів зенітних ракетних військ не тільки вдень, а і вночі. Однак слід враховувати деякі обмеження, що впливають на дії особового складу та застосування озброєння й військової техніки. Насамперед це стосується переведення озброєння та військової техніки (ОВТ) у бойове положення з похідного та навпаки, здійснення маршу та організації наземної оборони й охорони позицій підрозділу.

Вночі істотно обмежується видимість і дальність виявлення об'єктів спостереження, зникають можливості з оцінки кольору та конфігурації об'єктів і місцевих предметів, ускладнюються пересування та орієнтування, погіршуються організація й управління діями підрозділу, знижується ефективність застосування більшості видів зброї. Але нічні умови необхідно використовувати для подальшого виконання прихованого маневру силами та засобами підрозділів.

Сучасний стан ведення бойових дій у зоні проведення ООС (АТО) показує, що бойові дії вночі – необхідна реальність сьогодення. І саме через це особовий склад підрозділу обов'язково має навчитися виконувати бойові завдання в нічних умовах так само, як і вдень. Під час проведення практичних занять вночі слід обов'язково наголосити на дотриманні всіх заходів безпеки. У зв'язку з використанням у зоні проведення ООС (АТО) окремих зразків ЗРК на відстані 10–20 км від лінії розмежування ці вказівки можуть бути корисними на етапі підготовки бойової обслуги до виконання завдань за призначенням.

ПЕРЕДМОВА

У методичних вказівках розглянуті питання щодо підготовки та проведення практичних занять вночі. Основна увага зосереджена на особливостях використання за призначенням озброєння й військової техніки, яка вивчається на факультеті зенітних ракетних військ (ЗРВ) та широко застосовується для створення протиповітряної оборони військ у зоні проведення ООС (АТО). Крім того, також викладені основні принципи та загальні підходи до дій у нічний час доби.

Подані методичні вказівки узагальнюють досвід проведення нічних занять з курсантами на факультеті ЗРВ, а також враховують досвід застосування ЗРВ у зоні проведення ООС (АТО) у сучасних умовах.

Пропоновані методичні вказівки призначені для індивідуального користування курсантами факультету ЗРВ під час підготовки до відпрацювання навчальних питань та безпосередньої участі в практичних заняттях.

Матеріал викладений відповідно до програми дисциплін фахової підготовки факультету ЗРВ. Крім того, ці вказівки можуть бути використані під час підготовки офіцерів запасу із студентів за військово-обліковими спеціальностями факультету ЗРВ.